

Передплата

за «РУСЛАНА» вносити:

в Австрії:

за цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
за чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

за цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

Виреш ми очи і душу ми вишеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш.
руске ми серце і віра руска — З Русланових псалмів М Шашкевича

Виходить у Львові що дня
крім неділя руских свят
о 5½ год. по полудні.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при
ул. Осолінських ч. II. партер
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовського в насажі Гаве-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє.

Рекламації неопечатані в
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Боснійський сойм.

(X) Цісарским проголошенєм з 5. жовтня 1908. р. було заповіджене наданя конституції в прилучених до Австро угорської монархії Боснії і Герцоговині. Тимчасом балканське переселене вторичне спинило виконанє вго наміру, а до проволоки причинило ся також переселене в Угорщині. Австрійське міністерство давно згодило ся на се, а коаліційний кабінет д-ра Векерлього олобвив засадничо начерк боснійської конституції, лише через вго відставку не виготовлено формального одобреня. Нове міністерство гр. Куена Гедерварі-ого взяло тепер начерк сей у свої руки і нема сумніву, що згодить ся на вго проголошенє. Скоро се буде подано до відоча міністерству загр. справ і спільному міністерству скарбу, відє конституція в Боснії і Герцоговині в житє. В згаданих краях проживає чимало наших земляків, тимто цікаво буде і нашій суспільности познакомити ся із складом боснійського сойму, о скільки про се дійшли вісти до прилюдної відомости.

Боснійський сойм буде складати ся з 92 членів, а іменно 20 вірильних а 72 вибраних послів. Вірильстами будуть представники ісповідань, високі урядники і достойники. Населєних країв говорять сербско-хорватским язиком, отже в поділі населєня мають важне значєнє ісповіданя. Головні тут ісповіданя: музулманське, сербско-православне і хорват-

ско-католич. будуть мати по 5 своїх представників. Крім них буде яко 16-й представник мусульманського ісповіданя старший рабін сараєвський. З сьвітських достойників будуть засідати: президент висшого босн. суду, президент адвокат. палати, бурмістр Сараєва і президент палати торгово промислової в Сараєві.

Посли (72) будуть вибрани на основі ординації, котра є злукою виборчого права на основі цензу і інтелігенції. Вибори до сойму відбувають ся з 3 курій. Курія найнижше оподаткованих і інтелігенції, перша, ділиь ся на 2 виборчі класи: 1. муз. велика власність (що платить найменше 140 корон річно податку). В 2-ій виборчій класі вибирають 1 курії найв. оподатковані (найменше 500 К податку) і інтелігентні виборці з висшим образованием (що покінчили університети і їм рівнорядні школи в Австр. угор. монархії, духовні всіх ісповідань, всі вислужені чинні краєві урядники і учителі, залізничні кр. і війскові урядники і вислужені офіцери. В 1 класі вибирають 18 послів (5 з музул. вел. власности а 13 з найв. оподат. і інтел.).

Друга курія міська, третя сільська, вибирають на основі загального права. Активне право виборче мають усі, що скінчили 24 р. віку і рік засиділи в Боснії або Герцоговині.

При рівних услєвях мають се право австр. угор. горожан, котрі там є урядниками сьвітскими, або залізничними, або учителями і мають в якій громаді краю право виборче. Жінчини мають виборче право лише в вел. власности і виконують з під-

могою повновласників. Міська курія має 20 мандатів, сільська 24. Посеред курій розпадають ся мандати на ісповіданя. З 18 мандатів 1. курії, припадає 4 на католиків, 6 на музулманів, 8 на православних. З 54 мандатів 2. курії припадає 12 на католиків, 18 на музулманів, а 23 на православних; 55-ий мандат на жидів.

Для узглядненя ісповідань будуть створені ісповідні округи виборчі посеред курій і виборчих клас. В округах виборчих місц і сіл вибирають по одному послю.

Президента і двох віцепрезидентів (котрі будуть представниками 3-х головних ісповідань) іменує цісар. Мандат триває 5 літ. Посли не можуть приймати ніяких інструкцій а при вході до сойму присягають на вірність і послух монарсі. Відмова присяги спричиняє утрату мандату. Послам признає ся незайманість за їх промови і голосованя в соймі, але не розтягає ся на промови печатно видані і розповсюджені, котрі можуть бути конфісковані, коли зміст їх каридостойний. Цісар скликає, відкриває і розвизує сойм. Сойм вибирає краєву раду зложеноу з 9 членів на 5 літ, до котрої кожде ісповіданє на основі відношеня краєвого населєня висилає припадаюче число своїх представників. Президент сойму проводить сій раді, котра є дорадним тілом краєвого правительства. До неї може звертати ся також о порадє боснійське, угорське і австр. правительство а она може також через міністерство загр. справ робити представленя обидвом правительством

Любов Яновска.

Рукавички.

(Конець).

Там, у господі в купця, й перші хвилини на вулиці Микита був певен, що він зрозумів значєннє купцевого усміху та його слів, але потроху під впливом свіжого повітря та певність почала зникати, й він уже схилив ся до приємної думки, що купець тільки жартував. Найдужче підтримувала його в цій думці Дуня: вона так мало походила на жінку злодія, так весело встала ся до людей.

— Зайдемо до пані? — озвала ся вона до Микити, як вони надійшли до вулиці, де був будинок пані Любицької.

— Зайдемо — згодив ся Микита.

— Але... як же я піду тепер до пані без рукавичок? — запитала немов сама себе вона, але голос її так непрємно забренів, в очах відбило ся стільки прикрости, що Микита знову затремтів.

— Я не піду до пані — мовив він стиха.

— Як то не підеши? — здивувала ся Дуня.

— Не піду... та й край, — відповів уже суворо Микита.

— Та вона ж мені й подарунок уготовила, — завважила Дуня.

— Хай йому всячина — обійдеши ся й без того подарунку! — мовив Микита.

— Ти мені, чи що, на сукню набереш? — Дожидай ся!... Рукавички... та й то довело ся зрасти!

Микита не став далі слухати: він круто повернув у протилєжну вулицю, звернув у вузький провулочок і незабаром опинив ся у своїй господі. Він почепив картуз, скинув пальто, почав був ходити по хаті, але швидко втомив ся й сів до столу.

Яким він шов з цієї хатини, і яким повернувся? Де поділо ся те щастя, веселощі, де та певність у собі, в своїх силах, що почував він так нежданечко?... Не веселить ця хатина, де він зазнав стільки щастя, нічого не каже серцеві той патрет Дуни, що він носив колись на грудях... Що він сам зробив? Що з ним зробили, і що так змінило його?... Невже рукавички? Так рукавички. Вони, вони подіяли це з ним.

Він же не хотів їх красти, він же їх не крав. Він хотів їх купити, але грошей не було: всього сімнадцять копійок на два тижні життя зостало ся — і він заплатив за них... своїм чесним імям... Серце, душу, гроші він віддав Дуні давно. Сьогодні-ж він віддав їй і останнє — свою добру славу, що дала ся йому, бідному сироті найважче; він віддав їй ту пошану людську, що здобував довгими роками, і вона ще не задовольнена з цього!... Що-ж може він їй не дати? Що вона йому скаже, як купець прожене його? І напевне прожене, бо злодій він не держить. А коли й не прожене, то не давати ме більше ключа, не вірити ме, стежити ме — Микита не звик до того й сам покине купця. Він покине... Але куди він подінесть ся тоді? Де прихилить свою покриту віковичним соромом голову, де захватєть ся від Дуних докорів? Нема місця, де-б захватити ся: скрізь Дуниці сльози, докори, крик усміх на обличчю в купця, скрізь рукавички... Хиба під землею? Так, так: тільки під землею.

Там він не бачити ме, не чути ме нічого, туди не дійде нічого... А Дуня? Дуня перша за всіх людей назвала його „злодієм“, вона у вічі йому сказала, що він „украє“, — на віщо-ж здав ся їй він, злодій!...

На третий день Микиту винесли з окремої каплички, збудованої вмисне задля тих, що попросили ся в жаттям у лікарні. Купець не пошкодив грошми на похорон. Ні він, ні гості, ні Галина не натякнули нікому й словечком про той нещасливий випадок з рукавичками, і коли-б не ласка молодої вдови, що йшла еся у чорному за труною, та вививаючись гіркими сльозами, оповідала сусідкам про своє горе, ніхто б і досі не знав, через віщо зважив ся він на такий великий гріх, — укоротив сам собі віку отрутою.

— Хай бє така пригода трапила ся в мороз, коли, хай Бог простить, за зашпзрами іподі аж до плачу доходить, а то-ж весна... божий рай... тепло — на віщо ті рукавички? — дивувала ся старенька міщанка, поспішаючись за труною.

І сонечко, немов на довід, що стара міщанка правду каже, що рукавичок не треба, що воно гріє, як слід, і не винно за цю пригоду, засяло ще дужче, заграло на бані кладовищанської церкви, що повз неї пронесено труну Микитину.

Микиту пронесено повз церкву, повз зелений, як рута, цвинтар, повз кладовище і без священників, без дяків, без молитви вкинуто в яму, викопану на окремій леваді, мало не зовсім за городом. Там було вже декілька могил, але ні одного хреста, ні однієї деревини...

Допись з Тернополя.

(Тернопільська наша громада).

Місто Тернопіль замітно сим, що має численну громаду, вложеною з наших учителів, урядників, і ин. Наслідком сего повстали тут численні рухливі товариства, з котрих деякі числять понад сотку членів, прим. тутешня „Бесіда“. В льокалі сего товариства (мимоходом сказавши, найгарнійшим з усіх наших касинових товариств в краю) концентрують ся усі наші товариства, відбувають свої збори, засідання, відчити, вечерниці і пр. Шкода лише, що тов-о не має своєї хочби рухомої сцени. Багато причиняє ся до доброго товариського пожиття голова „Бесіди“ судия п. Цурковский, чоловік дуже тактовний. Не дивно тому, що тішить ся симпатією усіх наших громадян.

З поміж других товариств визначають ся: „Філія „Просьвіти“, котра дуже пильно люструє свої читальні та розпосовджує видавництва „Просьвіти“ між народ. Товариство „Боян“ відбуває що тижня проби під проводом проф. Терленкого, котрий вмילוю і досвідною дірідентурою дає запоруку, що концерт Шевченковий, до якого приготовлюєть тернопільська громада, випаде гарно. „Сокіл“ тернопільський приготовляєть до великого маніфестацийного злету нашого сокілства на Поділю, та замовив дорожню хоругву. Сподівмо ся, що по тім злеті займесь „Сокіл“ енергічно будовою свого гнізда та урядить на другий рік різні забави пр. ховзанку гру в сятківку і пр. Дуже щиро та ревно працює о парох в „Захоронці“ та в „Мищаньскім Братстві, котре розвинулось головню его заходами на поважну інституцію. На величавім домі сего братства уміщено недавно напись, котра кождому віжджаючому в Тернопіль впадає в очи. Так повинні учити і другі товариства пр. „Народний Дім“, „Товариство Кредитове“, бурся і пр., бо через се лекше допитатись інтересованим та впрочім се свідчить і о характері нашого міста та силі нашого живля. „Товариство Кредитове“ та „Народний Дім“ то наші „банки“, які добре розвивають ся. Перше виказує мільонний оборот, але на народні добродійні хочби місцеві цілі ніхто не дає. „Народний Дім“ уділяє малі та короткотермінові позички і сим наче доповняє діяльність поважної інституції, яким є „Товариство Кредитове“. „Народний Дім“ спронаджує для своїх членів вагонами вугле і тим чином хоронить наших людей перед низьким зі сторони Жидів та значно обнизив через се ціну угля в цілім Тернополі. Сею задачею „Народного Дому“ займають ся передовсім о. Патрило і п. Бодвар. „Руске Товариство Педагогічне“ удержує взірцевий інститут для гімназистів та скликало сими днями в справі виділення народних руских шкіл дівочої і жіночої ім. Шевченка віче Тернопільців, на котрім узвалено по дуже гарній промові др. Голубовича та широкій розправі вислати до Львова депутацию а від ради міста зажадати льокалю для управителя школи і пр. „Руска бурса“ утримує сто-кількадесят учеників та завела для своїх вихованців науку музики і уладжує силами учеників театральні вистави, які під кождим зглядом заслугують на всяке признає для управителів бурси: о. Маркевича і п. Ульванського. Завдяки ревним старанням пані Солтисової відбудуть ся незабаром конституючі збори „Жіночої Громади“, котра заступать дотеперішне товариство „Українських дівчат“, буде уряджувати відчити і пр.

Відчити публичні уряджує тепер що неділі комітет товариства „Петра Могилі“. Першій відчит виголосив проф. др. Колесса. Ряд вечерівідчитів перед святами урядило тов-о „Інститут Ярославни“. На відчитах були знаменні продукції фортепянові панни Заячківської Йос. і Бойкевичівної відтак льотерія. Вечері сї кінчвала спільна при однім столі „гербатка“. Тов-о „Ярославни“ розпочало і видавничу діяльність. Его заходом і накладом появилсь ювілейне виданє „Русалки Дністрової“ в сальоновій оправі по 1-60 К, броштур. по 1 К. Виданє се „Русалки Дністр.“ містить автографи Шашкевича і его портрет. Товариство змагає о того, що би як найскорше побудувати на своїй площі „Інститут для дівчат“, де отворено би середню руску дівочу школу з каплицею, музеєм і ин. Так само

стараєть о придбанє своєї власної хати тов-о „Селяньска Бурса“ та хоче купити площу під будову. На перешкодї стоїть очевидно змаганям сих обох товариств брак засобів матеріяльних. Товариства надіють ся запомог від наших інституцій пр. від „Дністра“, але запомог сї не будуть так великі. що би ршили відразу справу будови. Наші фінансові тов-а повинні замість запомог уділяти пр. дволітні безпроцентові кількатисячні позички. Тов-а побудовали би сейчас свої Інститути. станулиб, як то кажуть, „на ноги“ за сї 2 літа а опісля сплачували би довг сему тов-у з % або зятягнули позичку на зворот позиченої суми в банку кравім чи де инде. Таким способом повстало би в краю відразу кільканацять твердинь для нашої культури.

Згадати належить вкінці і про „карнавал“, який в Тернополі гарно заповідає ся. Так пр. 1. лютого буде „Пікнік“ для молодежи гімназійної. 5. вечерниці „Селяньскої бурси“. Коло половини лютого уладжує „Ярославна“ новість на Поділю: вечерниці костюмові та ще мабуть з равтом. Вечерниці „Ярославни“ тішуть ся в Тернополі уже доброю славою і успіхом. На них являєть все добірна наша публіка навіть з далеких міст. В тім часі будуть також вечерниці „Бесіди“ при військовій музиці. Карнавал закінчить „Захоронка“ та другий бал „Бесіди“, котрий назначений на початок марта.

Оттак розвиває ся і трудить ся тернопільська наша громада.

Р.

Галицький сойм.

Докінченє 64-ого засідання з дня 22. січня 1910 р.

В подрібній бюджетовій розправі пос. Старжинський пригадав кр. виділови резолюцию гр. Півніського, котра домагає ся зміни § 50 регуляміну в тім напрямі, що би не вільно було в соймі ображати осіб, які не входять в склад сєї палати. Пригадає також резолюцию в справі робітні для послів і розширення бібліотеки.

П. Ганчаковский характеризує загальну будже ову розправу, яко „bellum omnium contra omnes“ полемізує зі становищем „людової“ партії супроти руского народа та висказує ся з признаєм підвищення етатів. Се причинить ся до приспішення украєвденя конструкторії доріг і мелірацій, бо доси кр. виділ мав за мало відповідних сил. Бесідник домагає ся, що би звіти кр. виділу виходили скорше, та що би побільшено соймову бібліотеку правничими творами. Про автономічну адміністрацію і сї начальників висказує ся бесідник з найвисшим признаєм але „in membris“ особливо в повітових радах справа стоїть гірше, бо там втаборили ся по більшій часті якісь збанкротовані індивідуа. Бесідник боронив також судив, заявляючи, що они не йдуть на руку ані адміністрації, ані поодиноким сторонам, але що в процесі, коли приходять до вироку все одна сторона мусить програти, то програвшая посуджує судию о партійність. Далі говорить бесідник про потребу заведеня примусової праці для повнолітних та про зміну кватерункового закона, жадає, що би „рускіє“ були належно заступлені в управі промислового банку, котрий повинен служити не тільки промисловцям але і ремісникам. Відтак домагає ся статистики цін землі. Обговорюючи справу виборчої реформи відкликає ся до більшости, що би справедливо поступала з руским населенєм. Тільки на платформі справедливої виборчої реформи може прийти до modus vivendi між обома народами.

П. Скварко заявляє, що хибі кравої репрезентації спричиневі головню застарілою підставою, на котрій відбуває ся вибір сойму, далі виборчими надужиттям, клясовим егоїзмом сєї палати, соймовим регуляміном, шовінізмом і нетолеранцією польської соймової більшости супроти репрезентації Русинів та пособлюванем польским внесенням. Дворазові засідання сойму дуже томлять послів, бо кромі того комісії займають 4—5 годин денно, а кілька годин треба посвятити на звіти і приготованє матеріялів до промов.

Регулямін для Русинів несправедливий, бо

руским комісійним звітникам не вільно по руски реферувати. Мимо послани для особи маршалка бесідник замічає, що пособляє польским внесенням на некористь руских.

Без справедливої виборчої реформи, котра запевнила си Русинам відповідно численну репрезентацію, ті кривди не устануть. Однак рух в справі виборчої реформи, що вийшов від певних псевдо-демократичних партій, як також ухвалене неустанної комісії для виборчої реформи є звичайною комедією. На 161 послів мають Русини всіх партій разом з вірилїстами всего 24 послів, котрі, хочби були святами, не в силі ніколи і в нічим перекопати польську загорілу більшість. Все те впевняє нас, що словними аргументами тут нічого не зробимо й отверто підносимо се, що такий настрої витворювати будемо в масах. І хопимо ся інших способів, а консеквенці ви приишете собі!

Бесідник остерегає перед нерозважним полагоджуванєм домаганя Старжинського в справі зміни регуляміну про „обиду“ неприясутних, бо се може витворити в соймі процесовичівство, бо повяте обида дуже зглядне. Домагає ся відтак залізничних знижок для послів в часі сесії і через 3 місяці в році для улєкшення пзнаня відносин в краю, а рїзних інституцій в Галичині і поза Галичиною. Ждає ошадної господарки в друках, жалує ся на лиху коректу друків та їх пізну появу, через що послі не можуть вчасно складати посольських звітів своїм виборцям.

При рубр. II. (заряд) жалує ся бесідник на легковаженє прав рускої мови в кр. виділі на недостаку урядників Русинів головню в відділах концептовім, рахунковім, маніпуляційнім, в бюрі патронату, далі визнає, що Русинам не дає ся навіть марної діурни, критикує основно безконтрольну повітову адміністрацію та зазначає, що мало котрим повітам дано можливість користати з позичкового фонду на огнетревале кривлі. І департамент від ряду літ не видає взагалі ніяких звітів.

На нарадах в автон. справах повинні бути не лише делегати повітів, але й представники населеня та поодиноких партій. На доказ, як краввий виділ полагоджує найбільш справедливі рекурси, наводять случай з Підлісок (нов. Мостиска), де повітовий виділ узнав власністю Колька громадский дім, на котрім громада є заїтабульована й котрий она має в посіданню! Бесідник домагає ся усуненя таких неправильно-стей. (Оплески).

П. Гурский закидає кр. виділови, що він замало руководить ся опінією сенату краківського університету при розділі стипендій.

(На тім засіданє перервано до години 8. вечер).

Вечірне засіданє розпочало ся о годині 1/2 9.

В дальшій розправі над рубрикою I і II. промовляв пос. Т. Старух і зазначив, що дотеперішня виборча ординация так обдуманна що би забезпечити кастові інтереси шляхти і не допустити до сойму хлопских заступників. Шляхотска більшість довела край до руїни і мільони хлопів вигнала за море. А коли нарід домагає ся виборчої реформи, то відзивають ся голоси з тамтої сторони (з правиці), що би не допустити до рівности виборчого права. Лице сойму буде змінене, прийдуть тут Старухи, приїде їх більше і ліпші ніж я (веселість). Не поможе нам ніяке придумване, що би руский голос лунав тут як найслабше: коли при тій реформі покривдате руский нарід, то він потрафить ся оборонити в инший спосіб, що Полякам на користь не вийде. Як ви розумієте рівноправність руского варода з польским, видно хоч би з того, що тут з вимком деяких предлог, всі друки виключно польські, а стенографічні протоколи списувані буцім то по руски, але латинськими буквами, котрими годї виразити найкрасні звуки рускої мови. Так поступаєте з нами, дідичами сєї землі, коли Німці в відецьскім парламенті друкують нам внесеня й інтерпеляції по руски й рускими буквами. Навіть такого мізерного права не хочете нам признати! (Голос: Jakże drukować, fonetyką?). Служба в кр. виділі майже виключно польська. А чиж бідний Русин не потребує кавалка хліба? Кажуть, що маршалок прихильний Русинам. Коли я жалував ся у Відні на покривдженє Русинів в кр. виділі, відповів мені один граф: „Маршалок гр. Бадені є більше Русин ніж Поляком!“ Як там в серці у гр. Баденього, не знаю, але его поведене дійсно виглядає так, що він не є великим ворогом Русинів. Однак він поступає так, бо є зручним політиком. В дійсности є він для Русинів далеко небезпечнійший ніж такі політики як Адам, Баталія, Гломбінський, котрі

свою загорілістю Русина збудять до борби й оборони. А такий політик як маршалок поступає так як той, що звяже штуку худоби, гла скає їй каже: „не бій ся, тобі нічо злого не стане ся“ — він уже ніж тримає в руці... Прихильність маршалка для Русинів видно нпр. з того, що на 46 членів концептового персоналу є 3 Русинів!

Домагаємо ся основної реформи. Крім справедливої виборчої реформи до сойму, мусить прийти виборча реформа до рад повітових і громадских. Бо тепер маршалками по повітах скрізь шляхтичі, а як де і графит ся який греко-католик, то з не о такий Русин, що не хочу єго назвати властивим іменем (п. Стояловский: Хрунь, Веселість).

Польські послы в парламенті говорять: „Чого ті Русини хочуть? П. Старжинський каже: „Навіть єпископа в Станиславові маєте!“ а п. Гломбінський: „І за івниціями Русини їзять так само як Поляки і те графують!“ ті панове забули ще много річий: Таж Русини мають ще і воду і повітря і ще щось (веселість).

Кр. виділ не сповняє своїх обовязків. Є тут величезна скількість усяких „радців“, референтів, заступників, секретарів, віцесекретарів адюнктів, а на провінції нема кому переводити контролі рабунково господарки! Там в повітових виділах марнують і крадуть мільони, а кр. виділ все знаходить „в порядку“ або що найбільше знайде якусь „недокладність“. І так люстратор з кр. виділу не бачивши бюджету пов. виділу в Бережанах, знайшов все в порядку, хоч там є такі позиції як 547 кор. 32 сот. на напругу і 5.152 К 69 с на урядженя кльозетів. На покриття недобору треба там пів мільонової позички! Бачив я кльозети у парламенті з зеркалами і рушниками, але я не припускав, щоби й пов. рада в Бережанах потребувала таких виходків. (Бесідник показує видис бюджетового прелімінара на доказ свого твердження. (П. Коритовский: Може там переводили каналізацію?) Екцеленцие! А хто в Бережанах бачив каналізацію? Її нема і не буде! — І на таку марнотравну господарку бідна людність повіта платить 64% додатки! Друга така повітова рада є в Бучачі. Там від літ панує марнотравність і грабіж публічного гроша. Хоч помер уже ціс. радник др. Крижановский, але єго грабіжлива система жив. Мецьо Буржанийский, хоч вже не урядує, побірає за щось грубі тисячі пенсії (Бесідник показує документи).

В меліорацийнім та технічно-дороговім відділі є сила ріжних урядників, інженерів, ревізорів, адміністраторів, секретарів, але меліорацийні ґрунтів хлоп не бачить, тільки пани, дороги зл, господарка лиха

Вагони зелізниці II. і III. кляси до нічоґо, двері не примикають ся, люди наражені в них на утрату життя. Віденське коло польске не має навіть тільки впливу, щоби дістати нові вагони для Галичини. Чого Чехи вже не хочуть, то нам дають! На зелізницях руска мова упосліджена! Русинів нігде не приймають до урядів, хіба що Русин змінить свій обряд. Конскрипция має відбути ся сего року, же тепер діють ся нечужані нігде инде „практики“: повітові виділи старають ся вакинути громадам своїх людей до переведеня конскрипций, щоби они начислили більше Поляків, ніж їх по правді є.

Далі є тут бюра посередництва праці, котрі багато коштують, а пожитку з них мало! Про робітників за границею ніхто не дбає. А вже аж гнів збирає, як панські двори обходять ся з фюрналями і своїми робітниками! В часі жнив спихають їх по кількадесят до одної стодоли або стайні — дівчат і парубків, дітей і жінок босих, обдертих, всіх разом. І дають їм на тиждень по 1 літрі молока „на омасту“! Та тут потреба установити інспекторів, котрі би контролювали ті страшні річи! 660 дворів є тепер в жиївських руках і 35.000 хлопских господарств. Жиди до 50 літ заберуть всео.

Хоч сойм ухвалив дрібні субвенції для руских інституцій (як н. пр. для господарської школи тов а „Просьвіта в Милованю), то кр. виділ не хоче їх виплатити, і несправедливо розділює стипендії. Намісник що до лісів не держить ся закона з 1853. р. Хлопа карає ся за те, як возьме патику з ліса, але панам вільно безкарно нищити ліси! Так зробив гр. Здзіслав Чарновский. Мимо наказу міністерства, щоби для бідних людей утримувати склади дров з камеральних лісів, нема їх доси в многих повітах мабуть за кару, що в них послує Старух. Бесідник відкликує ся до намісника, щоби зарадав лиху. (Намісник каже записати се правит. комісареві). Бюрократия повинна памятати, що она є для суспільности, не суспільність для неї. (Оплески).

Член кр. виділу, пос. Онішкевич відповідає на закиди п. Гурского в справі розділу стипендій і протестів 3 деканів краківського унів., бо они поручали заможних студентів, або й молодців, котрі взагалі звич. студентами не були.

Директор меліорацийного бюра п. Кендзьор відповідає п. Старухові: руских інженерів в меліорацийнім відділі є більше ніж процент Русинів на техніці а в східній Галичині переводить ся дуже много меліораций, на жаль громади не

оголошують ся в бажанем поправи своїх ґрунтів. Що до видаленого функционера-Русина, то єго виразно прийнято лише на літо; впрочім він не має кваліфікації. (Пос. Старух: Русин ніколи не має кваліфікації, як лиш уродив ся Русином). Кр. маршалок: Прошу не переривати бесідникови Пос. Стояловский: Сей бесідник любить також перебивати другим). Пос. Кендзьор покликкує ся на сьвідка своєї безсторонности пос. Сандуляка в справі регуляції Прута.

Першу рубрику (167.000 К видатків, 50 К доходів) прийнято. В розправі над рубрикою II. (заряд) забрав голос пос. Старух і ставив цілий ряд поправок.

Коли показало ся, що нема комплекту, відпочив маршалок засіданє о 11¼.

65. засіданє дня 22. січня 1909, розпочало ся о годані 12. Після отвореня засіданя появили ся в льожки гість Митр. Шептицького князь Макс Саский в товаристві намісника.

Митр. гр. Шептицький обняв провід у нарадах на маршалківськім місці.

Пос. Миронюк Заячук попірав петицію 7 селян з Воскресієць, коломиїського повіту о признанє запомоги задля живлових шкід.

Інтерпеляції внесли п. Содомора в справі незатвердження аверхности громадської в Литвинові (пов. Підгайці); п. Макух в справі громадської господарки в Марківці (пов. Печеніжин); пос. Левцицький в справі становища ради шк. до будови школи для громад Дуліби і Грабівця (пов. Стрий); п. Винничук в справі регуляції ріки Сьвіжої.

Звіт кр. виділу в справі утвореня суду пов. в Закопанім на внесенє референта п. Кивелюка відослано до правничої комісії.

Опісля продовжувано подрібну розправу бюджетову.

Що до рубрики II. Внесеня комісії бюджетової ухвалено.

До рубр. III. (справи санітарні і видатки — 6,349 695 приходи — 2,377.116) промовляв п. Куровець і заявив, що санітарна розправа з 1908. р. мала добрі наслідки, кр. виділ резолюції по можности виконав. Вдбули ся дві анкети, на жаль правительство не сповнило висказаних там бажань. Ми повинні домагатись, щоби до найвсепі ради санітарної покликкували більшу скількість лікарів, і то польских і руских.

Потім бесідник показує хиби в поборюваню в нас пошестий. Невідповідно, що староство виспала раз на тиждень лікаря до місцевостей, написаних пошестию. Теперішній спосіб може бути відповідний до веденя статистики смертности з приводу пошестий, але не до їх поборюваня.

Бесідник домагає ся, щоби з фонду 2-мільонового на поборюванє грузлявки Галичина діставала більшу поміч. Бажанє було би сотворенє 2 народних санаторий в схід. і захід. Галичині. Бесідник з вдоволенем зазначає, що тепер частіше й основніше доконують ся люстрації шпиталів, показує ряд недостач в провінціональных шпиталях, як у Калуші, де нема лазні, дезінфекційних апаратів, рушників і т. и. Бесідник питає ся, чому шпиталь у Косові, отворений перед двома роками, доси не одержав санкцій. Домагає ся зорганізованя служби, окружних лікарів і звітів з люстрацій. Показує недостачу психіатричних клінік у львівськім університеті, недостачу заведеня для умово хорих, котрих є ствуючі заведеня не хочуть прийняти. Домагає ся справедливого виконуваня постанов про кошти ліченя і їх стяганя, наводять приклади несправедливого стяганя коштів ліченя: в однім випадку золочівське староство стягнуло Василюв Кандиєви 1.155 К коли єго майно було оцінене на 2.000 К, в другім випадку староство в Калуші стягнуло з Миколи Заболотного на ліченє єго сина, котрий був учителем, 800 К, хоча ті кошти повинен був поносити край. Бесідник жадає, щоби наукові поїздки лікарів на кошт краю відбувались справді в наукових цілах.

На останку поставив резолюції: 1) взиває ся виділ кр., щоби у випадках виставлюваня урядового сьвідцтва убожества, де стягненє коштів ліченя з хорого могли би захитати рівновагою єго господарства, кошти ті стягнено з краєвого фонду; 2) поручає ся кр. виділові, щоби взяв під розвагу будову 2 санаторий народних і зложив з того звіт на найближшій сесії; 3) взиває ся правительство, щоби з уваги на публичну безвечність приступив до засновин закладу для охоронного щіленя перед скажениною у Львові; 4) служба окружних лікарів має бути зорганізована, округи належить кожного року люструвати; 5) при уділюваню підмог на наукові поїздки для лікарів установлювано докладну напругу та поміщувано докладні звіти в звітах кр. виділу; 6) при контрактах із сестрами милосердя мають бути узгляднювані також рускі чини; 7) субвенцію для Народні Лічниць підносить ся з 1.000 на 2.000 К. (Оплески).

По промові п. Гломбінського, котрий домагав ся будови кількох клінік при львівськім університеті, та п. Бернадзівського, котрий іменем кр. виділу давав поясненя в санітарних справах,

промовляв до сеї рубрики п. К. Левцицький. Маршалок перервав о год. 2¼ дальші наради до 5. години.

Просимо вігхобити перегплату.

НОВИНИ

— Календар. В середу: руско-кат.: Єрмила і Стратона; римо-кат.: Полікарпа. — В четвер: руско кат.: Отдан. Бог. св. Отец; римо-кат.: Івана Хризост.

— 3 українських театрів. В Києві грає тепер від довшого часу театр М. Садовського. Театр Каганця грає в Кривім Розі, а театр Винниченка в Харкові.

— 3 Коломиї. Повітова рада ухвалила запомоги ріжним руским тов ам в загальній квоті около 19 тисяч корон. Між иншими дістане Філія Р. Тов-а педаг. в Коломиї 5.000 К в 5 річних ратах по 1.000 К на будову бурси. „Шкільній Помочи“ в Коломиї признано 1.000 К, жівоному Кружкови 400 К, „Просьвіті“ в Печеніжині 200 К, філії „Просьвіті“ в Кулачківцях 150 К, Рускій Захоронці в Печеніжині 200 К і т. д.

— Всепольська демонстрация. Недавно отворено при ул. Кароля Людвика у Львові sklep з фабричною обувом п. н. „Салямандра“. Польска праса спершу містила анонси тої фірми, аж поки одва з часописий не донесла, що обува з маркою „Салямандра“ є пруского походженя і віввала до бойкотованя тої торговлі. Фірма маючи доволі клієнтів в жиївських кругах і... польских, не оглядала ся на оголошений бойкот. Се так розлютило всепольских академиків, що вчєра вечером уладили демонстрацию перед sklepом „Салямандри“ і розбили камінями вивіску вартости 400 К.

— Польський Банк парцеляцийний, який був в руках людовців, піде, як то кажуть, „на бубен“. На день 31. с. м. скликано надзвичайні загаль. збори членів банку, а на дневнім порядку зборів поставлено внесенє надзир. ради на розвязанє банку і вибір ліквідаторів. Гарна там, видко, була господарка!

— Комета. Оноді наспіли вісти з Сицилії і з полудневої Франції, що бачено там віху на небі. Спершу думано, що є се заповідженя на май комета Гілея. Вчєра побачено сю комету в Кракові. Тамошна зьвіздарна обсерватория повідомила безпроводочно дневники, що вчєра від год. 5½ до 5¾ ввечером можна було бачити віху голим оком на полуднево західнім овиді. Комета посувала ся скоро в долину, а ще мала хвіст звернений до зеніту. Комету можна буде бачити в тім часі і місци що вчєра аж до кінця сєго місяця. Чи у східній Галичині можна буде також оглядати сєго заволуку, не знаємо, бо астрономічна обсерватория на львівській політехніці нічоґо не оголошує; мабуть інструменти „замерзли“.

— Державні зелізниці включно з тими приватними шляхами, які були під зарядом державним, вносили в 1909 р. 12.959 клм. довготи (о 370 клм. більше чим в попередній році). Протягом 1909 р. перевезено 111, 179.900 осіб і 94,323.500 тон тягару. Прихід в особовім руху вносить 152,367.100 К, а в тягаровім руху 487,318.200 К, Разом 620,285.300 К (се є о 15,507.035 К більше чим в 1908 році).

— Загадочний глухонігий. Жандармерия в Зборові придержала ще дня 6. грудня м. р. на дорозі межі Присівцями а Озерянку якогось порядно одягненого мужчану в зимовім пальті і в чоботах, котрий мав при собі всілякі звяряди різьбарські. Чоловік той глухонігий і невчений без яких небудь паперів легітимацийних, не може сказати, як називає ся і звідки походить, ані де доси перебув, а єго поведєнє насуває підозрінє, що то один із ватаги російских шпігунів. Знатоки глухонігих кажуть, що арештований походить з над угорської границі, має літ 57, є жонатий і з фаду різьбар. Хто би знав щось о тім чоловіці може донести до судії слідчого суду карного у Львові (відділ VIII).

— Повені у Франції. До Парижа доходять зі всіх сторін Франції трівожні вісти про великі шкєди, населені повілями рік Секвана виступила вже також з берегів в кількох місцях.

Оповідки.

— 3 економічних товариств. Заг. збори кредит тов а „Руского Дому Народного“ в Борщеві відбудуть ся дня 3. лютого о 2. год. із звичайним порядком нарад. — Дня 8. лютого о 3. год будуть заг. збори „Селяньської Помочи“ в Пробіжвій.

— В Рогатині відбудуть ся заходом „Рускої Бєсїди“ вечерниці з танцями дня 6. лютого. Вступ

за запрошеннями, по які належить ся зголошувати до п. Бол. Бабяка, студ прав в Рогатині. Дохід на тамошну руску гімназію.

Наука, штука і література.

— Рапсодія на українські теми С. М. Ляпунова. Недавно на концерті в петербурзькій „Безплатній Музикальній школі“ виконано новий твір російського композитора С. М. Ляпунова — „Рапсодія на українські теми“ для фортепяна з оркестрою. Всі твори сего автора звичайно визначають ся добрим смаком, художественною закінченістю і технічною майстерністю. Про новий его твір мизикальний критик „Вістн. Європи“ д. Григ. Тимофєєв пише, що всі три теми „Рапсодії“ вибрано влучно і розроблено з великим блиском, в стилі Ліста. Яскравогож українського характеру в сьому обробленю тем проте нема. Згучність фортепянової партії розкішна, але технічні труднощі роблять її приступною далеко не для всякого п'яніста. Чудовий п'яніст, автор сам з великим хистом і захопленням програв свою „Рапсодію“ на концерті.

Семен Продан.

Руске село Бугаї в Румунії.

(Конець).

Економічне положенє Бугаївців невідраднє, як і всюди по цілій Румунії. Двір держить всео майже поле. Селяни майже не мають ніяких наділів. В Бугаях є 5 родин, що мають наділи найвище по 2 морги. Всі прочі населенці се безземельні зарібники, або чиншники. Двір винаймає поле, але не прямо селянам, лише Жидам (розумієсь!), а доперва ті віднаймають землю селянам. Слези в очах стають, коли слухати оповідань тих нещасливих невільників про страшний визиск. Вправді тепер правительство старає ся вкоротити самоволю жидівску, але що з того! Закопи дуже легко дадуть ся обійти. Не можна винайти більше на одну особу як 100 моргів. Але на що жидівська голова! Він винаймає на себе 100, на свою жінку 100, на свої діти по 100, на сестриниці, сестринців і концець кінцем винаймає ціле поле.

В Бугаях є два жадівські потентати. Они то віднаймають всео поле від двора.

Якоб Медведі (з Угор зайшов) має „родину“, що числить 25 членів! Другий Йона Герзон має вже „лиш“ 20. Таким чином винаймають від тамошнього поміщика всю посілість.

Нужда селянська впадає в очи кождому, хто входить до румунського села. Хати глиняні, на пів повалені, пошиті тростиною-шваром, без димників, обкурєні. Про вапно майже не знають в селі. Хата „світлиця“ („камера“) виглядає немов самага obscura. Лише одно малесеньке одношибове виконце впускає соняшне світло до темної безодні. Стіни небілені, навіть не вигладжені. Як накидали долокою болота, так і тепер стоїть. На щастє піч з цілим своїм апаратом стоїть в сїнях, а то не видно би було і світла в тій „світлиці“. Під стїнами ліжка („лекулї“) накриті вовняними кудлатими ряднами („сиртач“). По стїнах горою якісь сьвяті, здебільша св. О. Николай, але крайно незручно виконані. Прямо від дверей є стіл („бїнда“) двоножний. Довкруги него йдуть лавки („скамки“) та стілці („ніжники“).

Загальний вигляд „світлиці“ убогий та нужденний.

Ми вже перед тим згадали, що „пекарня“ є властиво в сїнях. Там є піч для печеня хлїба, там також варять ся страви, лиш не в печи, а на огнищу. Просто розпалюють огнище на серед сїний, а на ланці завішують котел мідявий, та так гріють обід та вечеру. Обїдають та вечеряють коло огнища („оговь“), посїдавши по турецки.

Найголовнішою стравою є мамалига („малай“). Печуть її у великім горшку („коківний“), і то вже для обїду і вечері разом. „Малай“ є також і хлїбом, бо хлїба не печуть.

Одяг дуже убогий. Мужчини носять широкі чорні товстяві капелюхи з червоною стяжкою. Літом та зимою носять на собі килтарі, короткі кожушки без рукавів, але килтарі вишпиряють румунські „манти“, сікачки з чорного сукна з великими гузиками. В непогоду та в зимі задягають широкую сіракову кирею з каюк, рукави сорочок та шаравари широкі. Взувають постолы („подоби“) або чоботи з твердими холавами („штайфи“).

Жінки та дівчата убрають грубі вовняні хустки, також спідниці. В літі ходять без „лейбиків“, а врано в сорочках лиш. В сьвяті та в зимі вибирають довгі бекеші з зеленої матерії, т. з. „фрайлики“. Намисто з грубих пацьорок,

місто медаликів старі, дорогі (срібні а навіть золоті) австрійські монети.

Малі діти до 19 літ не мають жадного одягу кромі довгої сорочки („думки“).

Бєсїда Бугаївців — диалект буковинських Гуцулів. В обсягу скотарства всі назви чисто рускі без жадного румунського впливу. З сеї обставини вже можна вносити, що перші переселенці прийшли вже з повним засобом скотарського словаря, отже з околиць, де випасають худобу. Натомісьць всі знаряди уживані до управи рілі мають назви майже виключно румунські. Знаряди хатні та одяг по половині румунські то рускі.

Устна словесність дуже убога. Пісень, колядок, шедрівок своєрідних майже нема. Лише старші люди, а властиво старші жєнщини дещо пам'ятають зі своїх пісень. Молодь обох полів майже виключно співає по румунські. Пісні весільні та обряди виключно румунські.

В Бугаях перебував я через 2 1/2 місяця, записуючи тамошні пісні, звичаї, обичаї. Пісень всео на всео вже разом з дрібними козачками, набарашками найшлось ледви 150.

Переказів своїхких мало, майже нема. Всео переняте від Румунів.

Замітити треба на концець, що в конскрипціях записують Русинів яко Румунів, бо они — православні. Католиків Русинів (в Бугаях є кілька родин) записують Вірменами. Сяк чи так — на Русинах скропїть ся все. Як що хто цікавив би ся нашими виселенцями, то для таких скашу, що Бугаї лежать 4 км. на півн. схід від стації Varesti на шляху Чернівці — Ясси (Галач).

Чернівці в грудні 1909.

Телеграми

з дня 25. сїчня.

Новий Йорк. В цілих Зєдн. Державах веде ся борба проти дорожної мяса. Утворено змову, щоби бойкотувати мясо через один місяць. До змови приступили сотки тисяч людей.

Будапешт. Вчерашнє засїданє угор. соїму, на яким явив ся новий кабінет міністерський гр. Куєн Гедерварого, було дуже бурливе. Міністрів привитанє криками і свистом.

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензацийна програма

від 16. до 30. сїчня 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представлєня. В неділі і сьвяті 2. представлєня о 4. год. по пол., і о 8. год. вечером. Що п'ятниці High-Life представлєня. Бїлєти вчасніше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Біда з лихим

жолудком

а сталі наслідки того є: брак апетиту, біль жолудка, мловнє, забурєня при травлєнню, біль голови і т. д. На то певно помагають

КАЙЗЕРА

МЯТОВІ ЦУКОРКИ

випробовані лікарями!

Дїлають оживляючо, причиняють ся до травлєня і до скріплєня жолудка.

Пакет 20 і 40 сотиків.

Можна набути у всіх аптеках.

61(11—12)

Образи Шевченка, Хмельницького, Котляревського, Лисенка від 6—200 К. Фігурки з гіпсу а 80 с і 1-20 К, Краватки, гердани, сорочки, фартушки, шапки сокільські і козацькі, альбоми, шерфуми, спинки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперці ріжного рода поручають. — Склади „Сокільського Базару“ у Львові, Стрию і Станіславоі.

Важне для Селян!

Від 500 до 1500 К машина до виобу цементового промислу. Одна машина виробляє дві дахівки на раз, денно 500 штук. Цегол 1500 до 3000 штук денно.

На складі:

Дім комісово-тоговельний

І. Зубика

18(12-?) Львів, ул. Млинарска ч. 2.

Др. Богдан Барвіньський:

Зїзд галицького князя Данила з угорским королем Белею IV. в Прешбурзі 1250 р. Історично-критична аналіза, Львів 1901. 16° ст. 18. — Цїна 10 сот.

Прешбурський зїзд в справі спадщини по Бабенбергах. (Причинок до історії великого австрійського безкоролїва). Львів 1903. 8° ст. 27. — Цїна 30 с.

Жигимонт Кейстutowич, великий князь Литовско руский. Історична монографія. Жовква 1905. 8° ст. XIV+170. — Цїна 2 К.

Zygmunt Kiejstutowicz, książę starodubski. Львів 1906. 8° ст. 28. — Цїна 50 с.

Bogurodzicza dzewicza a історичні висновки д ра Щурата. (В інтересі історичної правди). Львів 1906. мала 8° ст. 41. — Цїна 20 с.

Історичні причини. Розвідки, замітки і матеріали до історії України-Руси І. Жовква 1908 мал. 8° ст. 170. — Цїна 2 К.

Історичний розвиток імени українсько-русского народу. Львів, мал. 8° ст. 41. Цїна 40 с.

Pieczęcie książąt halicko-włodzimierskich z pierwszej pol. XIV. w. Краків 1909. мал. 8° ст. 22. Цїна 40 с.

Pieczęcie bojarów halicko-włodzimierskich z pierw. połowy XIV. w. — вел. 8° ст. 4. Львів. Цїна 5 сот.

Дїстати можна в книгарні Наук. Тов. ім Шевченка у Львові, Ринок 10.

Телефон 788. — Конто щадниці поштової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечєнь

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпечєня будинків, збіжа і знарядїв господарских, від шкід огневих від корисними услївами,

числить умірковані премії за обезпечєня,

ліквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

удїляє обезпечєним членам з річної надвижки звороти.

За рік 1908 припадає на користь членів зворот 15%.

Поліси „Дністра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицька Каса Ощадности, Руска Щадниця і інші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечєнь в Кракові. Інформації до обезпечєнь удїляють агенції „Дністра“.

Зголшєня письменних господарів о агенцію приймають ся тільки з таких громад, де вже не робить инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 виносять: Фонд резервовий і резерва премій К 1,865,540 —; інші фонди К 458,564 —; разом К 2,324,104 —

Канцелярії Товариства отворєні для сторін від год. 8—3.